

ФІНАНСУВАННЯ ЖИТЛОВИХ ПРОГРАМ ТА ЙОГО РОЛЬ У ФОРМУВАННІ ДОВІРИ ДО ПУБЛІЧНИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Літовцева В.Є.,

аспірант кафедри фінансових технологій та підприємництва,

Сумський державний університет,

ORCID ID: 0000-0003-1170-2481

v.litovtseva@biem.sumdu.edu.ua

Бричко М.М.,

к. е. н., доцент,

старший викладач кафедри фінансових технологій та підприємництва,

Сумський державний університет

ORCID ID: 0000-0002-9351-3280

m.brychko@uabs.sumdu.edu.ua

Демократичний розвиток суспільства показав, що зростання добробуту переважної більшості населення шляхом провадження ефективної соціально-економічної політики в країні позитивно впливає на ставлення народу до уряду країни та підвищує рівень його довіри до державного сектору. Дієвим механізмом забезпечення соціальних потреб громадян є розвиток системи доступного житла для населення. Дане дослідження спрямоване на аналіз стану фінансування доступного житла в Україні та ідентифікацію його зв'язку з суспільною довірою до державного сектору. У статті розглядається використання державно-управлінських механізмів реалізації житлових прав громадян України. Запропоновано аналіз сучасного стану виконання програм доступного житла, враховуючи розмір іпотечних виплат та обсягів фінансування житла. У ході аналізу було виявлено існування житлової кризи в українському суспільстві через надзвичайно низький рівень фінансування даної сфери. Дослідження містить порівняльний аналіз індексу доступності житла та рівня довіри до уряду в країнах Європи за результатами опитування Світового дослідження цінностей. Це дало можливість визначити місце житлової соціальної політики в системі довірчих відносин між урядом країни, органами місцевого самоврядування та громадянами. За даними соціологічних моніторингових платформ було проведено динамічний аналіз показників балансу довіри-недовіри населення України до державного апарату та органів місцевого самоврядування. На основі комплексної та критичної оцінки основних програм доступного житла в країні та показників довіри це дослідження виявило, що розподіл повноважень, стимулів, відповідальності та бюджетних коштів у рамках процесу децентралізації, між центральним урядом і місцевими органами влади, сприяють досягненню основних цілей соціальної політики держави щодо доступного житла, що позитивно впливає на рівень довіри громадян до органів місцевого самоврядування. В результаті було визначено, що в періоди економічно-політичної невизначеності, фінансування доступного житла є досить важливим, оскільки завдяки таким діям держава зменшує рівень невизначеності, формує позитивні очікування громадян, сприяє підвищенню стабільності та довіри, необхідних для сталого економічного та соціального відновлення.

Ключові слова: доступне житло, соціальна політика, довіра до уряду, довіра до місцевих органів влади, поведінкові фактори.

DOI:10.21272/1817-9215.2022.2-14

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Житло є фундаментальною та першочерговою потребою людини. Воно безпосередньо впливає на добробут домогосподарств, фізичний та психічний стан здоров'я та безпеку. Зменшення наслідків житлової проблеми має великий потенціал й користь для населення та держави в цілому. В той же час, проблеми з доступністю житла для громадян можуть призвести до ряду соціальних проблем, серед яких ерозія довіри до державного сектору. Тим не менш, на сьогоднішній день в Україні надзвичайно гостро постає житлове питання для молодих сімей з низьким та середнім рівнем доходів, так, на одну особу в 2021 році в середньому припадало 23,3 м² площі житлових приміщень [1], для порівняння, в країнах Євросоюзу цей показник вищий в двічі [2]. За цих обставин поліпшення фінансування доступного житла є одним з основних інструментів для підвищення рівня довіри громадян до держави та уряду, а також забезпечення сталого соціально-економічного розвитку країни.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання, пов'язані з доступністю житла для населення викликали стурбованість серед політичних лідерів й уряду, а також ставали фокусом наукових досліджень протягом багатьох років. Серед вітчизняних вчених слід виділити роботу Ю. Юр'єва, в ній автор аналізує стан і потреби будівництва житлового фонду в умовах світової фінансової кризи та розглядає можливі перспективи покращення фінансування житла. Дослідженням державного регулювання у сфері побудови доступного житла займалися Белинський Ю. [4], Ю. Киричук [5], С. Петруненко [6]. При чому останній вбачав у проблемі доступності житла причину соціальної напруженості та соціальної нерівності. У дослідженнях іноземних науковців вирішення житлової проблеми в Канаді розглядалося фактором економічного зростання [7], підвищення добробуту громадян та задоволеності соціальною політикою уряду [8]. Такі когнітивні реакції громадян на житлову політику держави безпосередньо пов'язані з довірою населення до державного сектору. У дослідженнях І. Малого описано, що довіра відображає ставлення населення до політики держави, є індикатором задоволеності громадян. Також автор зазначає, що довіра проникає у всі сфери буття людини, та вважає, що низький рівень життя впливає на довіру до держави, уряду та парламенту [9]. М. Чабанна виділяє поняття політичної довіри до політичних інститутів, що тлумачиться як наслідок функціонування цих інститутів та прийнятих ними рішень [10]. У своїх дослідженнях І. Мартинюк та Н. Соболева вважають довіру «термометром» настроїв суспільства [11]. Проте, незважаючи на постійний науковий інтерес до державного регулювання у сфері доступного житла, вплив фінансування державою цієї галузі на рівень довіри населення до державного сектору не дістали достатнього висвітлення у закордонній та вітчизняній науковій літературі.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Статтю присвячено дослідженню стану фінансування доступного житла в Україні та ідентифікації його зв'язку з суспільною довірою до державного сектору.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Житло є цінним активом, який завжди має великий вплив на добробут суспільства. Урядом України було започатковано та реалізовано декілька програм, у рамках імплементації соціальної політики, які б сприяли молодіжному житловому будівництву. Серед таких програм слід виділити:

- 1) програма «Доступне житло», дає можливість отримати державну підтримку громадянам які потребують поліпшення житлових умов;
- 2) пільгове молодіжне кредитування, здійснюється лише місцевими бюджетами за місцевими житловими програмами;
- 3) здешевлення іпотеки, програма полягає у здешевленні вартості іпотечних кредитів для вказаних громадян, шляхом відшкодування державою частини відсотків за банківськими кредитами, отриманими на будівництво чи придбання житла в новобудовах. Таким чином, учасник програми при сплаті відсотків за кредитом буде сплачувати лише їх частину, іншу частину прокрий держава [13].

Не зважаючи на існування різних державних програм для забезпечення населення доступним житлом, рівень цінової доступності житла для громадян залишається надзвичайно низьким. За результатами досліджень Numbeo - онлайн-бази даних, яка дозволяє користувачам обмінюватися та порівнювати інформацію про вартість життя між країнами та містами, індекс доступності цін на житло в Україні є досить низьким [14]. Даний індекс (Loan Affordability Index) розраховує частку загального доходу від обсягу іпотеки, чим більше значення індексу, тим краща ситуація в країні з доступністю житла (рисунок 1).

База даних Numbeo розраховує свої індикатори у розрізі міст, саме тому, для порівняння було обрано десять європейських столиць. Як зображено на діаграмі, найнижче значення серед обраних для порівняння столиць має Київ, рівень

доступності житла майже вдвічі нижчий від столиці Польщі. Слід зазначити, що приблизно однаковий рівень доступності житла у Франції, Великій Британії, Італії та Австрії. Суттєво випереджають зазначені країни Литва та Німеччина, маючи індекс доступності житла вищий за одиницю, що означає переважає доходу над вартістю іпотеки у 1,22 та 1,47 відповідно. Безперечними лідерами у Європі є Швейцарія та Данія, значення індексу в столицях цих країн вище у 4 рази. Розглянутий індикатор доводить існування значної проблеми з доступністю житла для громадян України.

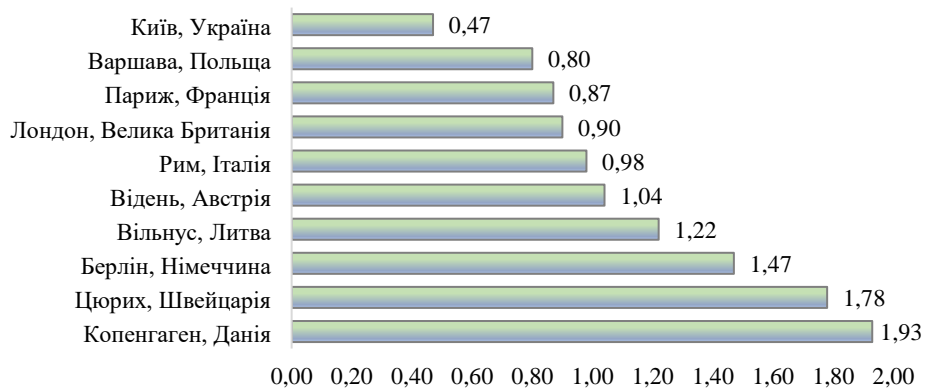

Рисунок 1 – Індекс доступності житла в країнах Європи
Джерело: побудовано на основі [14]

Державна політика у всіх галузях, в тому числі у сфері нерухомості, неминує супроводжується суспільною оцінкою ефективності дій влади, особливо, коли питання стосується соціального напрямку. Соціальна функція держави полягає у забезпеченні соціальної безпеки громадян, створення умов для повного виконання їх конституційних прав, та зменшення соціальних суперечностей шляхом справедливої соціальної політики. Потреба у житлі існує у людини на інстинктивному рівні, завдяки йому індивід може захистити себе від зовнішнього середовища, негоди, забезпечити фізичне здоров'я. Окрім цього, наявність житла є вирішальним фактором для продовження роду. Відсутність власного житла у домогосподарств спричиняє ряд дестабілізуючих суспільних явищ, серед яких: збільшення розшарування в суспільстві, підвищене сприйняття корупції, соціальна напруженість в суспільстві. Саме тому, соціальна політика держави у сфері житла трактується населенням як можливість отримати й відчути певний захист, допомогу та підтримку. Відсутність такої підтримки сприймається громадськістю як некомпетентність державної влади та неефективність державного сектору. Відповідно населення втрачає довіру до держави, через нездатність виконувати одну з основних своїх функцій.

Світове дослідження цінностей (The World Value Survey) кожні п'ять років проводить оцінювання рівня довіри до головних соціально-економічних інститутів суспільства, зокрема до церкви, армії, ЗМІ, профспілок, поліції, суду, державної влади, політичних партій, парламенту, недержавних організацій та банків [15]. На рисунку 2 розглянуто структуру відповідей респондентів стосовно рівня їхньої довіри до державної влади у 2020 році. Для порівняння обрано десять європейських країн, які використовувалися при аналізі індексу доступності житла. На запитання «Чи довіряєте ви уряду?» респонденти мали можливість обрати такі відповіді: «Повністю довіряю», «Досить сильно довіряю», «Не дуже довіряю», «Зовсім не довіряю» та «Важко відповісти».

Як свідчить структура відповідей опитаних, найвищий рівень довіри мають Швейцарія, Литва, Данія та Німеччина, при цьому, слід звернути увагу, що саме столиці цих чотирьох країн посідають перші чотири місця за доступністю житла. У

випадку Швейцарії можна спостерігати найвищу серед обраних країн довіру до державного сектору, оскільки серед респондентів переважають відповіді «Повністю довіряю» та «Досить сильно», вони складають 65,2%. Якщо ж розглядати Україну, то довіра до державної влади є найнижчою, майже відсутні ті хто повністю довіряють, а у структурі переважають негативні відповіді («Не дуже довіряю», «Зовсім не довіряю»), що складають 75,9% усіх відповідей. Австрія, Франція, Велика Британія, Литва та Польща належать до групи країн, у яких серед респондентів домінувала відповідь «Не дуже довіряю».

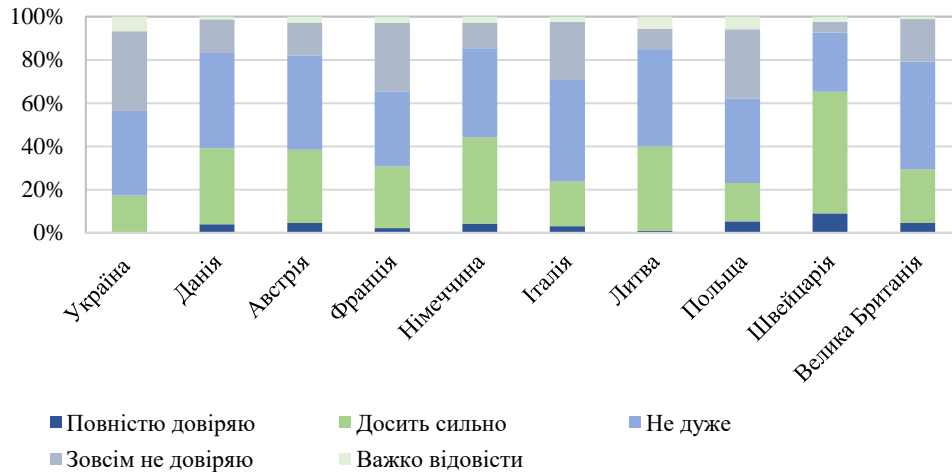

Рисунок 2 – Розподіл відповідей респондентів щодо рівня їхньої довіри до державної влади

Джерело: побудовано на основі [15]

Таким чином, провівши детальний аналіз індексу доступності житла та результатів опитування з приводу довіри громадян до державного сектору, можна простежити цікаву закономірність. Так, серед країн з найвищим рівнем цінової доступності житла опинилися країни з найбільшим рівнем довіри до державної влади, а останні позиції в обидвох дослідженнях посідають Польща та Україна. Саме тому, необхідно розглянути динаміку обсягів фінансування доступного житла державою (з державного та місцевого бюджетів) та показників рівня суспільної довіри до органів державної та місцевої влади в Україні (рисунок 3 та рисунок 4).

Соціологічними моніторинговими платформами Центром Разумкова [16] та Фондом «Демократичні Ініціативи» імені І. Кучеріва [17], декілька разів на рік проводиться опитування громадської думки з приводу довіри до основних соціальних інституцій, політичних партій та діячів в Україні. Дані цих опитувань містять інформацію про рівень довіри громадян до Президента, Уряду, Верховної ради, судової системи, органів місцевого самоврядування, церкви та інших. Рівень довіри громадян визначався шляхом відповіді на запитання «Якою мірою Ви довіряєте Уряду України?» та «Якою мірою Ви довіряєте органам місцевого самоврядування?». Респонденти можуть обрати такі варіанти відповіді: «зовсім не довіряю», «скоріше не довіряю», «скоріше довіряю», «повністю довіряю». Індикатором рівня довіри є баланс довіри-недовіри, який розраховувався як різниця між сумами тих, хто повністю довіряє та скоріше довіряє, і тих, хто не довіряє повністю або частково, визначеному у запитанні суспільному інституту.

Баланс довіри-недовіри до уряду, що зображено на рисунку 3, набував додатних значень лише у 2019 році. Криза довіри до уряду має ознаки системної протягом майже всього аналізованого періоду, з найнижчими показниками у 2015, 2018 та 2020 роках.

Таке ставлення громадян до Уряду України пов'язано з політичними проблемами в державному апараті (Революція гідності, зміна політичних лідерів) та кризовими явищами в країні (президентські вибори, пандемія COVID-19), що припали на ці роки. Окрім цього, простежується закономірність у зміні обсягів фінансування доступного житла та рівня довіри до державного сектору. Так сталося, що саме в роки найнижчої довіри громадян, з державного бюджету майже не виділялися кошти для забезпечення громадян доступним житлом. А в 2019 році можна спостерігати найвищий рівень довіри громадян до уряду за весь період аналізу, що співпадає з найбільшими обсягами фінансування, так, з державного бюджету у 2019 році було виділено 347 млн. грн.. Таким чином, можна зробити висновки, що галузь доступного житла не є пріоритетною для керівництва країни у кризові періоди, а кошти для забезпечення житла виділяються лиш місцевими бюджетами. Довіра громадян до державного сектору, це комплексне та мультиаспектне поняття, на яке впливає безліч факторів, проте дані рисунку 3 свідчать про зв'язок фінансування доступного житла, як напрямку соціальної політики, та рівня довіри до уряду. Слід додати, що в періоди економічно-політичної невизначеності, фінансування доступного житла є досить важливим, оскільки завдяки таким діям держава зменшує рівень невизначеності, формує позитивні очікування громадян, сприяє підвищенню стабільності та довіри, необхідних для сталого економічного та соціального відновлення.

Рисунок 3 – Динаміка показника балансу довіри до уряду в Україні та динаміка обсягів фінансування програми «Доступне житло» з державного бюджету за 2013-2021 роки

Джерело: побудовано на основі [13], [16], [17]

Як видно з рисунка 4, обсяги фінансування житла з місцевих бюджетів мають позитивну динаміку. Так, в результаті процесів децентралізації фінансів у 2018-2021 у порівнянні із 2013-2015 роками обсяги фінансування житла з місцевих бюджетів зросли втричі. Реформа децентралізації влади триває з 2014, завдяки такій оптимізації бюджетів та повноважень, місцеві органи мають можливість самостійно обирати сфери, що потребують виділення коштів саме у їхньому регіоні.

Довіра суспільства до органів місцевого самоврядування значно вища за рівень довіри громадян до уряду країни. Так, значення балансу довіри-недовіри до місцевих

органів влади коливалось від -25 у 2015 році до 13,6 у 2021 році. Ці коливання мають значно меншу амплітуду у порівнянні з балансом довіри до уряду. Так, починаючи з 2016 року, при зростанні обсягів фінансування програми «Доступне житло» з місцевих бюджетів, баланс довіри/недовіри складав не менше -12,5.

*Рисунок 4 – Динаміка показника балансу довіри до органів місцевого самоврядування в Україні та динаміка обсягів фінансування програми «Доступне житло» з місцевих бюджетів за 2013-2021 роки
Джерело: побудовано на основі [13], [16], [17]*

У наукових дослідженнях довіра до органів місцевого самоврядування визначає проміжний рівень та формується в залежності від задоволеності громадян якістю державних послуг та ефективності діяльності місцевих органів влади [18]. Саме тому, соціальна політика органів місцевого самоврядування має більший вплив на населення та його довіру, оскільки ресурси для покращення умов життя знаходяться «ближче» до реципієнтів.

ВИСНОВКИ

Діяльність держави на національному та місцевому рівнях, щодо забезпечення населення доступним житлом складає частину соціальної політики країни, яка несе важливий управлінський вплив на рівень довіри до державного сектору та створює умови для соціально-економічної стабільності громадян, репродукції та розвитку суспільства. Довіра до влади є орієнтацією на те, що органи державної влади задовольняючи потреби та інтереси, будуть діяти в інтересах суспільства. Аналіз індексу доступності житла показав, що в Україні житлове питання стоїть досить гостро, оскільки Україна займає останні позиції з доступності житла у країнах Європи. Сьогодні, на державному рівні розроблено та реалізовано декілька програм із забезпечення населення доступним житлом. Більшість з них фінансуються з місцевих бюджетів, проте обсяги фінансування надзвичайно низькі. Слід зазначити, що за результатами опитування Світового дослідження цінностей, Центру Разумкова та Фонду «Демократичні Ініціативи» імені І. Кучерів, населення України демонструє стійку недовіру до державного сектору, також результати дослідження показали, що громадяни більше довіряють органам місцевого самоврядування аніж уряду країни. Такі дані свідчать, що в українському суспільстві відсутнє відчуття безпеки та захищеності державою в наслідок неефективної соціальної політики, в тому числі житлової, що спричиняє поглиблення кризи довіри до державного сектору.

Порівняльний аналіз динаміки фінансування програми доступного житла та рівня довіри до уряду показав існування зв'язку між цими показниками. Дане дослідження може бути використане для подальшого наукового обговорення та впровадження управлінських рішень у сфері доступності житла за для забезпечення реалізації цілей соціальної політики та досягнення підвищення рівня довіри до державного сектору країни.

SUMMARY

Litovtseva V., Brychko M. Financing housing programmes and its role in enhancing trust in government.

The democratic development of society has shown that the growth of the welfare of the overwhelming majority of the population through the implementation of effective social and economic policy in the country positively influences public attitude to the government and increases the level of trust in the public sector. A successful mechanism to address the social needs of citizens is the development of an affordable housing financing system for the population. The purpose of the study is to analyze the state of affordable housing financing in Ukraine and determine its relationship to trust in the public sector. The article examines the use of state-administrative mechanisms for realizing the housing rights of Ukrainian citizens. Analysis of the current state of implementation of affordable housing programs is proposed, considering the size of mortgage payments and the volume of housing financing. The analysis highlighted the existence of a housing crisis in Ukrainian society as a result of the extremely low level of funding for the sector. The study provides a comparative analysis of the housing affordability index and the level of trust in government in Europe, according to the Global Value Survey. This has helped determine the place of social housing policy in the system of trust relationships between government, local governments and citizens. According to the sociological monitoring platforms, a dynamic analysis of the balance of trust-distrust of the population of Ukraine to the state apparatus and local government bodies was conducted. Based on a comprehensive and critical assessment of the leading affordable housing programs in the country and trust indicators, this study found that the distribution of powers, incentives, responsibilities, and budget funds within the framework of the decentralization process between the central government and local authorities, contribute to the achievement of the main goals of the state's social policy regarding affordable housing, which positively affects the level of citizens trust in local authorities. As a result, it was determined that during periods of economic and political uncertainty, financing of affordable housing is quite important, because due to such actions the state reduces the level of uncertainty, forms positive expectations of citizens, promotes the increase of stability and trust necessary for sustainable economic and social recovery.

Keywords: affordable housing, social policy, trust in government, trust in local authorities, behavioral factors.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний сайт. Державна служба статистики України. URL: <https://ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 12.06.2022).
2. Офіційний сайт. Eurostat. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained> (дата звернення: 12.06.2022).
3. Юр'єв Ю. Про фінансування житлового будівництва. *Науково-технічний збірник*. №98. 2011. С. 186–192.
4. Белінський Ю. Методи впливу держави на ринок житла: завдання для розробки житлової політики в Україні. *Економіка України*. 1998. №7. С. 42.
5. Киричук Ю. Л. Основні напрямки реалізації механізму державного управління забезпеченням доступності житла в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2010. № 4. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=124> (дата звернення: 12.06.2022).
6. Петруненко С. В. Державне регулювання житлового будівництва України в контексті побудови доступного житла. *Економіка та держава*. 2011. № 7. С.138-140.
7. Sheldon C. Homelessness in a growth economy: Canada's 21st century paradox. A Report for the Sheldon Chumir Foundation for Ethics in Leadership. 2007. URL: <http://www.chumirethicsfoundation.ca/files/pdf/SHELTER.pdf>
8. Вақұтұя S., Арифін А., Раджі F. Affordable Housing Policy: Issues and Challenges among Middle-Income Groups. *International Journal of Social Science and Humanity*. 2016. №6. P. 433–436.
9. Малий І.Й. Ерозія довіри до інститутів держави та конкурентоспроможність національної економіки. *Теоретичні та прикладні питання економіки. Збірник наукових праць*. 2010. Вип. 21. С. 81–88.
10. Чабанна М. В. Довіра до політичних інститутів: передумови та наслідки для демократії. *Матістеріум*. 2014. Вип. 58. С.8–14.
11. Мартинюк І., Соболева Н. Формування довіри як передумова інтеграції суспільства: довірчі відносини в сучасному українському соціумі. *Українське суспільство: моніторинг соціальних змін*. 2016. С. 151–164.
12. Офіційний веб портал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>(дата звернення: 12.06.2022).
13. Офіційний сайт. Державний фонд сприяння молодіжному житловому будівництву. URL: <https://www.molod-kredit.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2022).
14. Numbeo. URL: <https://www.numbeo.com/property-investment/> (дата звернення: 12.06.2022).

15. Офіційний сайт. The World Value Survey. URL: <https://europeanvaluesstudy.eu/> (дата звернення: 12.06.2022).
16. Офіційний сайт. Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/> (дата звернення: 12.06.2022).
17. Офіційний сайт. Фонд демократичних ініціатив ім. І. Кучеріва. URL: <https://dif.org.ua/> (дата звернення: 12.06.2022).
18. Бричко М.М., Євдокимова Б.О. Гносеологічні засади дослідження суспільної довіри до інституцій державного сектору економіки. *Науковий погляд: економіка та управління*. 2021. № 4 (74). С. 12–20.

REFERENCES

1. Official website. State Statistics Service of Ukraine (2022). Retrieved from <https://ukrstat.gov.ua/>
2. Official website. Eurostat (2022). Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained>
3. Yuryev, Yu. (2011). About housing construction financing. *Naukovo-tekhnicnyi zbirnyk*, 98, 186–192.
4. Belinsky, Yu. (1998). Methods of state influence on the housing market: tasks for the development of housing policy in Ukraine. *Ekonomika Ukrainy*, 7, 42.
5. Kyrychuk, Yu. (2010). The main directions of the implementation of the mechanism of state management to ensure the availability of housing. *Public administration: improvement and development*, 4. Retrieved from <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=124>.
6. Petrunenko, S. (2011). Conservation of the regulation of life construction of Ukraine in the context of affordable housing construction. *Economy and the state*, 7, 138–140.
7. Sheldon, S. (2007). Homelessness in the face of a growing economy: the paradox of Canada in the 21st century. A report for the Sheldon Chumir Foundation on Ethical Leadership. Retrieved from <http://www.chumirethicsfoundation.ca/files/pdf/SHELTER.pdf>.
8. Bakutaya, S., Ariffin, A., Raji, F. (2016). Policy of affordable housing: questions and challenges among groups with a medium income level. *International Journal of Social Sciences and Humanities*, 6, 433–436.
9. Maliy, I. (2010). Erosion of trust in state institutions and competitiveness of the national economy. *Teoretychni ta prykladni pytannia ekonomiky. Zbirnyk naukovykh prats*, 21, 81–88.
10. Chabanna, M. (2014). Trust in political institutions: preconceptions and solutions for democracy. *Magisterium*, 58, 8–14.
11. Martyniuk, I., Soboleva, N. (2016). Formulation of trust as a prerequisite for social integration: trust relations in the modern Ukrainian world. *Ukrainske suspilstvo: monitorynh sotsialnykh zmin*, 151–164.
12. Official website of the Parliament of Ukraine (2022). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua>
13. Official website. The State Fund for the Promotion of Youth Housing Construction. Retrieved from <https://www.molod-kredit.gov.ua>
14. Numbeo (n.d.). Retrieved from <https://www.numbeo.com/property-investment>
15. Official website. The World Value Survey (n.d.). Retrieved from <https://europeanvaluesstudy.eu/>
16. Official website. Razumkov Center (n.d.). Retrieved from <https://razumkov.org.ua/>
17. Official website. Democratic Initiatives Fund named after I. Kucheriva (n.d.). Retrieved from <https://dif.org.ua/>
18. Brychko, M., Yevdokymova, B. (2021). Hnoseologichni zasady doslidzhennia suspilnoi dovyri do instytuttsii derzhavnoho sektoru ekonomiky [Epistemological foundations of the study of disputed trust in institutions of the state sector of the economy]. *Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*, 4 (74), 12–20.